

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

KAKSISUUNTAINEN KOTOUTUMINEN -TAVOITEOHJELMA

Uudenmaan liiton julkaisu B 52 - 2015

Uudenmaan liiton julkaisu B 52 - 2015
ISBN 978-952-448-433-6, ISSN 2341-8893 (pdf)

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste-Eerola

Verkojulkaisu
Helsinki 2015

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

KAKSISUUNTAINEN KOTOUTUMINEN -TAVOITEOHJELMA

KUVAILULEHTI	5
ESIPUHE	7
JOHDANTO	8
1. MONIKULTTUURINEN UUSIMAA	10
Maakunnan erityispiirteet	10
1. tavoite (erityiskysymys): Alueiden ja asuinalueiden välinen eriytyminen on pysähtynyt	11
2. tavoite (erityiskysymys): Edellytykset maahanmuuttajien työllistymiseen ovat parantuneet	12
Maakunnallinen edunvalvonta	14
3. tavoite (erityiskysymys): Laadukasta ja oikea-aikaista kieli-, kotoutumis- ja täydennyskoulutusta on tarjolla koko maakunnassa tarvetta vastaavasti	14
4. tavoite (erityistavoite): Kotouttamisessa on siirrytty pysyvämpään rahoitukseen	16
2. KUNNAT PALVELEVAT	17
5. tavoite: Peruspalveluja on kehitetty niin, että ne ottavat nykyistä paremmin huomioon muuttuvan väestön yksilölliset tarpeet ja koko perheen tilanteen	17
6. tavoite: Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten polut koulutukseen ja työelämään ovat vahvistuneet.	18
7. tavoite: Kunnalliset työnantajat näyttävät esimerkkiä ulkomaalaisen työvoiman palkkaamisessa ja monimuotoisessa johtamisessa.	20
3. HYVÄT ETNISET SUHTEET JA KANSALAISSYHTEISKUNNAN TOIMINTAEDELLYTYSTEN PARANTAMINEN	21
8. tavoite: Kansalaisyhteiskuntaa hyödynnetään paremmin kotouttamisessa	21
9. tavoite: Maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutus on lisääntynyt ja rasismi, vihapuheet ja syrjintä ovat vähentyneet	23
10. tavoite: Maahanmuuttajien osallisuus on lisääntynyt ja he ovat aktiivisia yhteiskunnan toimijoita	25
11. tavoite: Alueen toimijat ovat hyödyntäneet laaja-alaisesti kansallisia ja kansainvälisiä rahoitusmahdollisuuksia kehittämishankkeissa	25
KÄSITTEET	27
LÄHTEET	28
LIITTEET	29
Liite 1. Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelman valmisteluun osallistuneet toimijat	29

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi

Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelma

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Tekijä

Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja B 52

Julkaisuaika

2015

ISBN

978-952-448-433-6

ISSN

2341-8893

Kieli

suomi

Sivuja

29

Tiivistelmä

Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelma on Uudenmaan maahanmuutto-ohjelma, jonka avulla varaudutaan kasvavaan maahanmuuttoon ja edistetään hyviä etnisiä suhteita. Se tuo esiin maahanmuuttoon liittyvät keskeisimmät haasteet ja kehittämiskohteet Uudellamaalla. Ohjelman yksitoista tavoitetta kuvaavat tilannetta, jossa kotoutuminen voi onnistua. Toimenpideaihiot taas esittelevät vahvistavia toimenpiteitä, olemassa olevia hyviä käytäntöjä sekä eri toimijoiden rooleja ja tehtäviä. Uusimaa on Suomen monikulttuurisin maakunta, jonne Suomen maahanmuutto jatkossakin keskittyy.

Avainsanat (asiasanat)

Uusimaa, maahanmuutto, kotoutuminen, kaksisuuntainen kotoutuminen, monikulttuurisuus

Huomautuksia

Julkaisun pdf-versio löytyy verkkosivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

ESIPUHE

Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelma valmisteltiin Uudenmaan liiton, Uudenmaan ELY-keskuksen ja alueen kuntien yhteistyönä syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana. Tavoiteohjelma lähetettiin lausuntokierrokselle ennen juhannusta 2015 Uudenmaan liiton jäsenkunnille. Vielä kesäkuussa pakolaiskysymys ei ollut kotoutumisen keskeinen aihe. Lausuntojen antamisen määräaikaan, syyskuun puoleenväliin, mennessä oli Suomen pakolaistilanne dramaattisesti muuttunut. Juuri valmisteltu tavoiteohjelma vaikutti vanhentuneelta ennen hyväksymistään. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole, sillä toimenpidesuositukset eivät ole vanhentuneet tai muuttuneet, mutta niiden määrän tarve on kasvanut moninkertaisesti.

Viime vuosien useat konfliktit maailmalla ovat kasvattaneet turvaa hakevien ihmisten määrän yli 60 miljoonaan ja määrän ennustetaan kasvavan. Paine on kasvanut erityisesti EU-maihin ja kesän jälkeen myös Suomeen. Vuoden 2015 aikana on Suomeen ennustettu saapuvan 30 000 turvapaikan hakijaa. Suomeen saapuvat turvapaikanhakijat saavat vastaanottopalveluita siihen saakka, kun turvapaikkahakemus on käsitelty. Myönteisen turvapaikkapäätöksen saatuaan hakijat muuttavat kuntiin asukkaiksi ja maahanmuuttajan kotoutumistoimenpiteet alkavat. Lasten ja nuorten kohdalla vastaanottovaiheen koulunkäynti jatkuu. Aikuisille laaditaan kotoutumissuunnitelma, jossa sovitaan kielen opiskelusta ja työllistymisen tukitoimista. Maahanmuuttajat tarvitsevat myös kunnallisia peruspalveluita arkensa tueksi.

Asuntojen järjestäminen ja kotoutumista tukevat sosiaali- ja terveystalvet ovat tarpeen etenkin alkuvaiheessa.

Suurin muuttoliike kohdistuu pääkaupunkiseudulle. Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan kunnat joutuvat varautumaan suureen oleskeluluvan ja maahanmuuttajien määrän kasvuun hyvin nopeasti. Valtio korvaa suojelua tarvitsevien vastaanotosta ja kotoutumisen tukitoimista kunnalle aiheutuvia kustannuksia laskennallisina korvauksina ja valtionosuuksina. On kuitenkin selvää, että Uudellemaalle aiheutuu erittäin huomattavia kuluja vastaanotosta ja kotouttamisesta.

Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmä arvioi syyskuussa 2015, että Uudellamaalla pakolaisten määrän ja maahanmuuttajien kotouttamistarpeen kasvaa voimakkaasti seuraavina vuosina. Viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan tekemiin kotoutumisen tukitoimien kehittämiseen ja uusien työmuotojen löytämiseen on mahdollista suunnata Euroopan Sosiaalirahaston rahoitusta tulevilla hakukierroksilla.

Euroopan sosiaalirahasto-ohjelman laadittaessa ja sen alueellisista rahoitusosuuksista päätettäessä ei osattu varautua syntyneeseen pakolaistilanteeseen. Uudenmaan liitto on esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle, että maahanmuuton aiheuttamia kustannuksia eri alueille arvioidaan. Arvioinnin jälkeen ESR-varoja on mahdollista suunnata uudelleen niin, että resursseja vahvistetaan loppuohjelmakaudella niillä alueilla, jonne maahanmuutto erityisesti kohdistuu.

JOHDANTO

Ulkomailta Suomeen suuntautunut muutto on lisääntynyt voimakkaasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Vuosien 1990 ja 2013 välillä ulkomaalaisten määrä kasvoi kahdeksankertaisesti 26 000 asukkaasta 208 000 asukkaaseen (Tilastokeskus, poiminta 2.2.2015). Suomen väestönkasvusta vastaavat yhä selvemmin maahanmuuttajat.

Maahanmuuttajat ovat hyvin monimuotoinen ryhmä äidinkielen, kielitaidon, kulttuuritaustan, koulutustason ja monen muun tekijän suhteen. Vielä 1990-luvun alussa Suomeen muutettiin pääasiassa humanitäärisin perustein kiintiöpakolaisina ja turvapaikanhakijoina, mutta 2000-luvulla syyt ovat moninaistuneet: perhesiteet, opiskelu ja työ ovat yleisimmät syyt maahanmuutolle. Esimerkiksi vuonna 2013 myönnettyistä oleskeluluvista alle 10 % kohdistui niin sanotun kansainvälisen suojelun piiriin kuuluville eli pakolaistaustaisille henkilöille.

Suomen ulkomaalainen ja vieraskielinen väestö keskittyy vahvasti Uudellemaalle; noin puolet Suomen ulkomaalaisesta väestöstä asuu maakunnassa. Suurimmat ulkomaalaiset ryhmät ovat virolaiset, venäläiset ja somalialaiset.

Uudellamaalla maahanmuutto nähdään hyödyllisenä sekä tulijalle että koko yhteiskunnalle. Uusimaa on Suomen talouden veturi. Monikulttuuriset ja kansainvälisesti verkottuneet toimijat lisäävät maakunnan elinvoimaisuutta. Maakunnan vahvuuksia ovat tukkukauppa, rahoitus- ja vakuutuspalvelut sekä tietointensiiviset yrityspalvelut. Hyvien liikenneyhteyksien sekä laadukkaan tietoliikenteen ansiosta Suomessa toimivasta ulkomaisesta yritystoiminnasta kaksi kolmasosaa on keskittynyt Uudellemaalle.

Kaikki merkit ja asiantuntija-arviot viittaavat siihen, että Suomen ja erityisesti Uudenmaan kansainvälistyminen jatkuu pitkään. Tällä hetkellä

maakunnan ulkomaalainen väestö keskittyy pääasiassa kolmeen suureen kaupunkiin Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle. Pääkaupunkiseudun asuntojen hintojen pysyessä korkealla oletettavasti on, että maahanmuuttajaväestö levittäytyy kolmesta suurimmasta kaupungista myös maakunnan muihin osiin.

Vieraskielisten, ulkomaalaisten ja toisen polven maahanmuuttajien määrän merkittävä kasvu muuttaa Uttamaata monella tapaa. Kaksi- ja monikielisyys, uudet vähemmistöryhmät sekä eri uskonnot, arvot ja kulttuuriset tavat tulevat yhä näkyvämmäksi osaksi uusmaalaisien arkea palveluissa, naapurustossa, kouluissa, päiväkodeissa, työpaikoilla ja harrastuksissa.

Toimiva kotoutuminen on metropolimaakunnan haaste ja mahdollisuus. Kotoutumisessa tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010).

Kotouttamispolitiikka on sisällöltään monialaista ja edellyttää tiivistä yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä valtakunnallisella, seudullisella ja paikallisella tasolla. Maahanmuuttajien kotoutumista tuetaan paitsi peruspalveluiden myös erityisten kotoutumispalvelujen avulla. Toisaalta maahanmuuttajia ei nähdä vain palvelujen ja toimenpiteiden kohteina, vaan yhteisen tulevaisuuden tekijöinä.

Kädessäsi on Uudenmaan maahanmuutto-ohjelma, jonka kautta edistetään hyviä etnisiä suhteita ja varaudutaan kasvavaan maahanmuuttoon ja maahantuloon. Nopeasti erilaistuvan väestöpohjan johdosta Uudellamaalla on erityisiä tarpeita maahanmuuttoon liittyen ja maakunta voi toimia suunnannäyttäjänä koko Suomelle.

VISIO: Uusimaa on eheä ja monikulttuurinen maakunta, jonne on helppo tulla ja joka tarjoaa turvallisen ja viihtyisän elinympäristön eri maista ja lähtökohdista muuttaville.

Tämän Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelman taustalla on Uusimaa-ohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma. Ohjelma täydentää

kuntien omia kotouttamisohjelmia ja korostaa kotoutumisen kaksisuuntaisuutta: kotoutuminen on jatkuva maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteinen kehitys, joka edellyttää sitoutumista kaikilta osapuolilta. Siihen osallistuvat maahanmuuttajat, kantaväestö, viranomaiset, kolmas sektori, oppilaitokset ja yritykset. Samalla, kun maahanmuuttaja kotoutuu, yhteiskunta muuttuu monikulttuurisemmaksi.

Maahanmuutto on Suomessa vielä nuori ilmiö ja kotoutumisen kaksisuuntaisuus edellyttää tiedon ja eri väestöryhmien välisten kohtaamisten lisääntymistä. Tavoiteohjelman tarkoituksena on tuoda esiin maahanmuuttoon liittyvät keskeisimmät haasteet ja kehittämiskohteet Uudellamaalla. Ohjelmaan on koottu alueelta kiinnostavia esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä. Ohjelma tuo myös esiin uusia keinoja, jotka edistävät Uudenmaan monikulttuurisen väestön hyvinvointia ja toimivaa arkea.

Ohjelma koostuu tavoitteista ja toimenpideaiheista. Toimenpideaihiot ilmaisevat kaksisuuntaista kotoutumista tukevia toimenpiteitä, käytännön esimerkkejä (hyviä käytäntöjä) sekä eri toimijoiden rooleja ja tehtäviä. Ohjelman valmistelua koordinoi Uudenmaan liitto, joka ajaa alueen asukkaiden, elinkeinoelämän ja kuntien etua. Ohjelma laadittiin yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen, alueen kuntien, Kuntaliiton sekä useiden muiden maahanmuuttoasioiden parissa toimivien tahojen kanssa (ks. Liite 1).

Tavoiteohjelma on suunnattu julkishallinnolle ja sen päättäjille, kuntalaisille sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoille. Ohjelma pyrkii omalta osaltaan ohjaamaan maakunnallista maahanmuuttoa liittyvää rahoitusta. Ohjelman alussa kuvataan Uudenmaan maakuntaa ja maahanmuuttoa liittyviä erityispiirteitä ja -kysymyksiä sekä maakunnan yhteisiä edunvalvonnallisia tavoitteita. Toisessa luvussa keskitytään tarkemmin kuntien rooliin ja tehtäviin. Kolmannessa luvussa käsitellään hyviä etnisiä suhteita ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten parantamista. Ohjelman toteuttamisen yhteydessä pyritään löytämään tapoja, joilla voidaan arvioida jatkossa kaksisuuntaisen kotoutumisen onnistuneisuutta.

Ohjelman lopussa on lista tekstissä käytetyistä keskeisimmistä käsitteistä sekä lähdeaineisto.

1. MONIKULTTUURINEN UUSIMAA

Maakunnan erityispiirteet

Uusimaa on 26 kunnan muodostama maakunta, jossa asuu noin 1,6 miljoonaa ihmistä, lähes 29 prosenttia maamme väestöstä. Maakunnan väestö keskittyy vahvasti pääkaupunkiseudulle, jossa asuu yli miljoona ihmistä. Keskisellä Uudellamaalla eli Kuuma-kunnissa asuu yli 300 000, läntisellä Uudenmaalla yli 100 000 ja itäisellä Uudellamaalla vajaat 80 000 ihmistä.

Uudenmaan väkiluku on kasvanut suhteellisesti nopeammin kuin koko maan väkiluku jo useita vuosikymmeniä. Väestöennusteiden mukaan kasvu jatkuu selvästi seuraavien 20–30 vuoden aikana ja se perustuu nykyistä enemmän maahanmuuttoon.

Maahanmuutto näyttäytyy Uudenmaan kunnissa hyvin eritasoisena. Toisissa kunnissa maahanmuutto- ja kotouttamistyötä on tehty jo

pitkään, kun taas toisiin kuntiin on vasta viime vuosina muuttanut vieraskielistä väestöä.

Vuonna 2014 Uudellamaalla asui 117 000 ulkomaiden kansalaista. Vieraskielistä väestöä oli yli 171 000 eli noin 11 prosenttia maakunnan väestöstä. Eniten vieraskielisiä asui Vantaalla (14,4 % kaupungin asukkaista) ja vähiten Pukkilassa (1,7 % kunnan asukkaista). Uudellamaalla puhutaan yli 150 kotikieltä. (Tilastokeskus, poiminta 27.4.2015.)

Väestön ikääntyminen ja maahanmuuttoon perustuva väkiluvun kasvu tarkoittavat suuria ja osin uudenlaisia haasteita erityisesti Uudenmaan asuntotuotannolle, palveluille ja työmarkkinoille. Käsittelemme näitä seuraavissa luvuissa.

1. TAVOITE (erityiskysymys): Alueiden ja asuinalueiden välinen eriytyminen on pysähtynyt

Ihmiset muuttavat paitsi maasta ja kaupungista toiseen myös kaupunkien sisällä. Asettuminen ja kotoutuminen uuteen elinympäristöön ovat ainutlaatuisia prosesseja. Niihin vaikuttavat mm. tulijan elämäntilanne ja sisäinen motivaatio, sosiaaliset verkostot, paikallistuntemus, kielitaito sekä ympäröivän yhteiskunnan halukkuus ja kyky ottaa vastaan erilaisista taustoista lähtöisin olevia ihmisiä.

Työ- ja opiskelupaikat, perhe- ja sosiaaliset suhteet ja harrastukset ovat toistaiseksi houkuttelevat Suomeen tulleita ulkomaalaisia erityisesti Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle. Kasvun jatkuessa maahanmuuttajaväestö levittäytyy laajemmin myös muihin Uudenmaan kuntiin erilaisten vetovimatekijöiden johdosta. Esimerkiksi läntisellä Uudellamaalla sijaitsevien Lohjan ja Karkkilan vieraskielinen väestö on kasvanut viisin-kuusinkertaisesti vuosien 2000–2013 välillä. Syynä on ollut erityisesti molempien kuntien vahva teollinen pohja ja perinne: koulutetulle työvoimalle ja osajille on ollut kysyntää. Järvenpään vieraskielistä väestöä erityisesti Baltian maista on houkutelut maineikas junioritoiminta jalkapallossa, jääkiekossa ja koripallossa. Espoon vetovimatekijöitä ovat puolestaan muun muassa Aalto-yliopisto ja muut kouluttautumismahdollisuudet.

Kansainvälinen muuttoliike on tutkitusti lisännyt alueellista eriytymistä. Alueellisella eriytymisellä eli segregaatiolla tarkoitetaan yleensä kaupungin alueiden välille syntyviä eroja. Erot voivat liittyä esimerkiksi asukkaiden tulo- ja varallisuustasoon, elämäntapoihin, koulutukseen, ikärakenteeseen tai etniseen taustaan. Eriytyminen voi lisätä alueiden monimuotoisuutta, innovatiivisuutta ja osaamis pohjaa, mutta toisaalta se näyttäytyy negatiivisena silloin, kun huono-osaisuus kasautuu tietyille asuinalueille tai kaupunginosiin.

Maahanmuuttajien ja kantaväestön eriytyminen omille asuinalueille on Suomessa kansainvälisesti verrattuna maltillista, mutta erot pääkaupunkiseudun asuinalueiden välillä ovat vahvistuneet 2000-luvun kuluessa. Eriytymisen nähdään voimistuneen erityisesti kantaväestön valikoivan

muuttoliikkeen sekä vilkkaan maahanmuuton seurauksena. Sen uskotaan jatkuvan pääkaupunkiseudulla myös tulevaisuudessa. (Vilkama 2011; Kainulainen 2013.)

Toimenpideaiho: Kehitetään kaavoitusta ja asuntotuotantoa maakunnan tasapainoisen kehityksen ja toimivan arjen varmistamiseksi

Uudenmaan liitto vastaa maakuntakaavasta, joka tukee kuntien kaavoitusta ja ohjaa jokaisen arkeen liittyviä perusasioita: miten asunnot, työpaikat, palvelut, viheralueet ja kulttuuriympäristöt sijoittuvat ja miten liikenne sujuu. Yhdessä kuntakaavoituksen kanssa maakuntakaavalla pyritään varmistamaan alueen asukkaiden toimiva arki ja koko alueen tasapainoinen kehitys.

Ehetyvä yhdyskuntarakenne edistää viisasta liikkumista. Arki sujuu, kun turvalliseen liikkumiseen on vaihtoehtoisia tapoja eikä liikkumiseen kulu kohtuuttomasti aikaa. Pääkaupunkiseudulla on kattava joukkoliikenne ja toimiva liikennejärjestelmä, mutta Uudenmaan reuna-alueilla etäisyydet palveluihin voivat olla pitkiä. Yhdyskuntasuunnittelun avulla pyritään edistämään vähäpäästöistä ja eri väestöryhmien kannalta tasa-arvoista liikkumista.

Uudellamaalla haasteena on kallis asuminen, joka vaikuttaa asukkaiden hyvinvointiin ja luo epätasa-arvoa asuntomarkkinoilla. Pääkaupunkiseudulla asuntotuotanto on ollut pitkään liian alhaisella tasolla ja tilanteesta kärsii eritoten maahanmuuttajaväestö, joka on usein kantaväestöä heikommassa asemassa asuntoa hankittaessa. Maahanmuuttajilla on vain harvoin mahdollisuuksia tai halua hankkia omistusasunto, minkä vuoksi uusille vuokra- ja asumisoikeusasunnoille on suuri tarve.

Maahanmuuttajien asunnottomuus on kasvava ilmiö erityisesti pääkaupunkiseudulla. Helsingissä noin neljännes asunnottomuutta ennaltaehkäisevän asumisneuvonnan asiakkaista on maahanmuuttajia. Tavoiteohjelma tukee maakuntakaavan ja kuntien kaavoituksen kehittämistä niin, että ne huomioivat nykyistä paremmin maahanmuuton vaikutukset, pyrkivät pysäyttämään alueiden välisen eriytyksen ja vähentävät asunnottomuutta.

2. TAVOITE (erityiskysymys): Edellytykset maahanmuuttajien työllistymiseen ovat parantuneet

Väestön ikääntyminen, työvoiman tarjonta, huoltosuhteen heikkeneminen sekä työnhakijoiden osaamisen ja työn kysynnän vastaavuus asettavat suuria haasteita Suomen kansantaloudelle ja kilpailukyvyllä. Työn tekeminen ja työllistyminen ovat erittäin keskeisessä roolissa suomalaisessa maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikassa, ja maahanmuutto nähdään yhtenä keinona paikata supistuvaa työvoimaa. Myös maahanmuuttajat arvioivat työn tärkeimmäksi yksittäiseksi kotoutumisen osatekijäksi (TEM 2013a).

Uudenmaan tavoitteena on parantaa edellytyksiä kansainvälisten osaajien rekrytointiin ja integrointiin yhteiskuntaan. Uudenmaan liiton vuonna 2012–2013 koordinoimassa EXPAT-projektissa selvisi, että Suomi kiinnostaa kansainvälisiä osaajia, mutta byrokratia ja sosiaalisten kontaktien puute hidastavat sopeutumista. Paikalliset verkostot ja kontaktit sekä yhteiskunnan palvelujärjestelmän ja toimintatapojen tuntemus helpottavat kotoutumista ja työn saantia.

Kunnat, TE-toimisto, Opetushallitus, yrittäjäjärjestöt, Helsingin seudun kauppakamari sekä seudulliset yrityspalvelut tarjoavat Uudellamaalla maahanmuuttajille työllistymisen edistämiseen tärkeitä palveluja kuten kielikoulutusta ja uravalmennusta. Toisaalta suinkaan kaikki eivät hyödynnä tarjolla olevia palveluja, vaan osa työllistyy ja kiinnittyy yhteiskuntaan ilman viranomaistoimia.

Muun Suomen tavoin myös Uudellamaalla ulkomaalaisen väestön työllisyystilanne on huonompi kuin kantaväestön. Vuonna 2014 Uudenmaan ulkomaalaisesta väestöstä oli työttömänä 26,9 prosenttia, kun koko väestön vastaava luku oli 10,1 prosenttia (Tilastokeskus, poiminta 27.4.2015). Erot ryhmien välillä ovat suuria. Perinteisesti niiden maahanmuuttajien, joiden lähtömaiden koulutusmahdollisuudet ovat olleet heikot, työllisyysaste on korkea. Ulkomaalaisten naisten työttömyysaste on puolestaan korkeampi kuin miesten. Suomalaisen osalta tilanne on päinvastainen (Uudenmaan liitto 2013).

Maahanmuuttajaväestön työvoimapotentiaali on korkea, sillä neljä viidestä maahanmuuttajasta on työikäisiä ja monet ovat hyvin koulutettuja. Suomalaisille työmarkkinoille pääsyä vaikeuttaa

kuitenkin erityisesti kielitaidon puute ja maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen. Ulkomaisten tutkintojen rinnastaminen suomalaisiin tutkintoihin on vaikeaa, ja lisäksi suomalaisten työnantajien on havaittu arvostavan ennen kaikkea Suomessa hankittua työkokemusta. (TEM 2013b.)

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä on kasvanut Suomessa huomattavasti 2000-luvulla, mutta heidän edellytykset jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen eivät ole parhaalla mahdollisella tasolla. Muiden vieraskielisten työntekijöiden tavoin opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia heikentävät kielitaidon ja työelämäverkostojen puute. Korkeakouluissa on useita englanninkielisiä ohjelmia, mutta tulevaisuudessa tärkeää olisi sisällyttää suomen kielen opintoja kaikkiin opinto-ohjelmiin sekä parantaa ulkomaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia saada harjoittelupaikkoja. (Sisäministeriö & TEM 2015.)

Kotoutumiskoulutusta pidetään yhtenä tärkeänä keinona suomen tai ruotsin kielen oppimiseen ja työelämään valmistamiseen. Viranomaisten järjestämän koulutuksen lisäksi Uudellamaalla on suhteellisen hyvin tarjolla myös muiden tahojen järjestämää kieliovetusta ja verkkopohjaisia oppimisalustoja. Viranomaisten tulee tarvittaessa ohjata maahanmuuttajia myös näiden muiden vaihtoehtojen pariin ennen valtion tarjoaman kotoutumiskoulutuksen alkamista. Toisaalta joidenkin kohdalla paras tapa oppia kieltä on muualla kuin kouluympäristössä, jolloin on mietittävä vaihtoehtoisia, toiminnallisia keinoja.

Toimenpideaiho: Kehitetään maahanmuuttajien alkuvaiheen kotoutumisen palveluita ja nopeutetaan työllistymistä

Case Töissä Suomessa

Pääkaupunkiseudun toimijat pyrkivät yhteistyössä parantamaan ja nopeuttamaan maahanmuuttajien työllistymistä. Tätä varten on suunniteltu ns. Töissä Suomessa -hanke. Hankkeen tavoitteena on sujuvoittaa kotoutumisen alkuvaiheen palveluja kaikille maahanmuuttajille, kohentaa maahanmuuttajien työllistymistä yrityksiin kysyntälähtöisesti, kehittää maahanmuuttajien työsuhdeneuvontaa sekä voimaannuttaa maahanmuuttajien järjestöjä edistämään omien jäsentensä työllisyyttä ja urakehitystä. Lisäksi kotoutumiskoulutusta

kehitetään hankkeessa niin, että koulutuksen lähtökohtana on aiempaa selvemmin maahanmuuttajien oma osaaminen ja urasuunnitelmat sekä työnantajien tarpeet.

Hankkeen toteuttajia ovat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit, Helsingin seudun kauppa-kamari, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Uudenmaan TE-toimisto sekä monikulttuurijärjestöjen yhteistyöverkosto Moniheli Ry. Hanketta tukee Uudenmaan liitto. Toteuttajien lisäksi hankkeessa on mukana hyvin laaja kumppanien verkosto.

Toimenpideaiho: Vakiinnutetaan maahanmuuttajien seudullinen yritysneuvontapalvelu

Monet maahanmuuttajat saavat ensikosketuksen suomalaiseseen työ- ja elinkeinoelämään yrittäjyyden kautta. Yrittäjyys on keino sosiaaliseen ja taloudelliseen riippumattomuuteen sekä arvostukseen. Se voi mahdollistaa paremmat tulot uudessa kotimaassa ja vieraassa kulttuurissa kuin korkeasti verotettu palkkatyö.

Case Yrittäjäksi Suomeen

Uudellamaalla tuetaan maahanmuuttajien yrittäjähäluukkuutta ja yrittämisen mahdollisuuksia ja pyritään houkuttelemaan alueelle uusia kasvavia yrityksiä. Alueen seudullisesta Yrittäjäksi Suomeen -neuvontapalvelusta vastaa YritysHelsinki. Palvelua tarjotaan kuudella eri kielellä (suomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, arabia) ja sen kohderyhmänä ovat Uudellamaalla asuvat maahanmuuttajat, jotka suunnittelevat yrityksen perustamista tai toimivat jo yrittäjinä ja tarvitsevat yritysneuvontaa tai -koulutusta eri kielillä. Apua annetaan mm. verkostoitumiseen toisten alkuvaiheessa olevien yrittäjien kanssa. Innovatiiviset ja kasvuhaluiset yritykset ohjataan kasvuyrityspalvelujen piiriin.

Yritysneuvontapalvelu aloitettiin ESR-hankkeena. Vuoden 2014 aikana sille saatiin rahoitusmalli, jossa pääkaupunkiseudun kunnat yhdessä Uudenmaan liiton kanssa jakavat kustannukset. Samalla palvelu laajeni kattamaan koko Uudenmaan alueen. Yhteistyökumppaneita ovat Uudenmaan alueen uusyrityskeskukset.

Toimenpideaiho: Kehitetään osaamisen ja tutkintojen tunnistamista ja tunnustamista sekä ammattikartoituksia ja näyttökokeita niin, että maahanmuuttajien jo olemassa oleva ammattitaito saadaan hyödynnettyä paremmin

Ulkomailla suoritettujen tutkintojen, pätevyysien sekä hankitun osaamisen tunnistamiseksi tarvitaan uusien prosessien ja toimintamallien kehittämistä.

Case Maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen -hanke

Uudenmaan TE-toimistossa toteutetaan vuosina 2014–2015 Maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen -hanke. Hankkeessa luodaan malli ja tuoteistetaan TE-hallinnon palveluja, joilla kotoutumisvaiheessa olevien maahanmuuttajien olemassa olevaa ammatillista osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa ja sitä kautta nopeuttaa heidän työllistymistään Suomen työmarkkinoille.

Hankkeen pääpaino on toisen asteen ammatillisen osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa. Vuoden 2014 aikana hankkeessa koulutettiin TE-toimiston henkilöstöä sekä tuoteistettiin maahanmuuttajien osaamis- ja ammattitaitokartoitus -palvelutuote ja kilpailutettiin se.

Rakennusalan kartoituksiin liittyvän kilpailutuksen voitti Amiedu ja ravinto- ja hoitoalan kilpailutuksen Edupoli. Helsingin kaupunki on ollut aktiivisesti mukana tuoteistustyössä ja myös Stadin ammattiopisto on järjestänyt kartoituksia kaikille yllä mainituille aloille. Lisäksi yhteistyötä on tehty työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja opetushallituksen kanssa.

Hankkeen alusta lähtien palvelu on kytketty osaksi TE-toimiston normaalia asiakastyötä ja se on tarjolla kaikille maakunnan maahanmuuttajille. Kokemukset palvelutuotteesta ovat olleet positiivisia: Asiakkaat, jotka aiemmin eivät ole päässeet ammatillisiin opintoihin, ovat kartoitusten kautta näyttäneet osaamisensa ja saaneet opiskelupaikan. Ravintola-alalla on luotu yhteistyössä työnantajan kanssa malli, jossa kartoituksen kautta valitaan soveltuva joukko laitoshuoltajan ateriapalvelu osatutkinto-koulutukseen ja ravintola-alan oppisopimuskoulutukseen.

Vuoden 2015 aikana osaamiskartoitusten

sisältöjä ja ohjausjärjestelmiä (koulutusportti) kehitetään edelleen ja mukaan otetaan uusia aloja. Lisäksi kiinnitetään huomiota kartoitusten jälkeisiin palvelupolkuihin ja tehdään yhteistyötä työntajien kanssa kartoitusten hyödynnettävyydessä ja työelämäpolutuksessa. Tavoitteena on myös levittää mallia muualle Suomeen sekä tehdä kansainvälistä benchmarkingia.

Maakunnallinen edunvalvonta

Uudenmaan liitto tekee edunvalvontaa uusmaalaisen parhaaksi. Edunvalvontatyön tärkeänä tavoitteena on, että Uudellamaalla on hyvä elää ja työskennellä jatkossakin. Maakunnallinen edunvalvonta on ennen kaikkea jatkuvaa ja jokapäiväistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Edunvalvontaa tehdään kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla. Tärkeimmät kohderyhmät ovat eduskunta, valtioneuvosto, ministeriöt, virastot ja EU:n toimielimet.

Tämän Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelman avulla Uudenmaan liitto, Uudenmaan ELY-keskus ja muut ohjelman teossa mukana olleet pyrkivät toimijat vaikuttamaan päätöksentekoon niin, että eri viranomaisten ja yhteisöjen tekemät maahanmuuttoon liittyvät ratkaisut ovat Uudenmaan kannalta mahdollisimman myönteisiä. Päätöksenteossa tulee huomioida, että Uudellamaalla on väestön koon ja rakenteen vuoksi erityisiä tarpeita maahanmuuttoon liittyen.

Maahanmuuttajille suunnattuja kotouttamistoimenpiteitä ja -palveluja tarjoavat valtio, kunnat, työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot), poliisi, järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Muuhun Suomeen verrattuna Uudenmaan tilanne palveluvalikoiman suhteen on hyvä, sillä kaikki suurimmat virastot sijaitsevat maakunnassa. Toisaalta kilpailu palveluista ja esimerkiksi opiskelupaikoista on kova. Lisäksi palvelut ovat hajallaan eivätkä aina vastaa maahanmuuttajan yksilöllistä palvelutarvetta ja koko perheen tilannetta.

3. TAVOITE (erityiskysymys): Laadukasta ja oikea-aikaista kieli-, kotoutumis- ja täydennyskoulutusta on tarjolla koko maakunnassa tarvetta vastaavasti

Kotoutumisessa kieli- ja ammattitaito sekä suomalaisen yhteiskunnan tuntemus ovat tärkeitä

tekijöitä. Suomen kielen taito vahvistaa maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Se auttaa palvelujärjestelmien tuntemusta sekä omien oikeuksien ja velvollisuuksien ymmärtämistä. Laaja vieraiden kielten hallinta parantaa alueen kilpailukykyä ja asukkaiden menestymisen edellytyksiä.

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää ja tukea opiskelijan mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan sen aktiivisena jäsenenä. Kotouttamiskoulutuksessa opiskellaan mm. suomen tai ruotsin kieltä ja sen avulla pyritään edistämään pääsyä työelämään ja jatkokoulutukseen. (Sisäministeriö & TEM 2015.)

Toimenpideaihiio: Suunnataan lisää voimavaroja kieli- ja kotoutumiskoulutukseen

Maahanmuuttajan kannalta osuva ja tarpeeseen perustuva kotoutumiskoulutus on yksittäisistä kotoutumisen toimenpiteistä merkittävin aktiiviseen yhteiskuntaan osallistumisen näkökulmasta. Tärkeää on, että kunkin maahanmuuttajan tilanteeseen on saatavilla kieli-, ammatillista tai muuta täydentävää koulutusta työelämään pääsyn varmistamiseksi.

Päivastuu aikuisten maahanmuuttajien työllistymisen tukemisesta ja kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä on työ- ja elinkeinotoimistoilla. Uudenmaan TE-toimisto järjestää kotoutumista tukevat palvelut ja toimenpiteet mukaan lukien kotoutumiskoulutuksen. Uudenmaan ELY-keskus vastaa kotoutumiskoulutuksen suunnittelusta, hankinnasta ja valvonnasta ja ohjaa TE-toimistoa. Kaikki TE-toimiston asiakkaat ohjataan ennen koulutusta kielitaidon lähtötasoarviointiin, minkä perusteella asiakkaat ohjataan oikealta tasolta ja sopivalla tahdilla etenevään kotoutumiskoulutukseen.

Vuonna 2014 Uudenmaan alueella työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen on kohdennettu 22 miljoonaa euroa. Siitä huolimatta, että viimeisten vuosien aikana kotoutumiskoulutukseen kohdennetut määrärahat ovat kasvaneet, koulutukseen pääsyä joudutaan liian usein odottamaan turhan pitkään.

Maahanmuuttajien kokonaismäärä alueella on kasvanut ja koulutusta jonottavien määrä on lisääntynyt. Odotusaikoja kuvaavaa täysin luotettavaa tilastoa ei ole, mutta keskiarvo

lähtötasotestistä koulutuksen alkamiseen on noin 6 kuukautta. Määrärahojen lisäyksellä ei ole toistaiseksi ollut toivottua vaikutusta odotusajan lyhenemiseen, vaan tilanne on pysynyt lähes ennallaan viimeisten vuosien ajan.

Kotoutumisen alkuvaiheen prosessin sujuva eteneminen vaatii vielä kehittämistä useassa eri kohdassa alkaen TE-toimiston alkuvaiheen palveluprosessista ja eri kielikoulutusta järjestävien tahojen yhteistyöstä. Valtion tulee lisätä määrärahoja ja henkilöresursseja kotoutumiskoulutuksen kehittämiseen, jotta jokaisen Uudenmaan kunnan asukkaalla olisi tasavertaiset mahdollisuudet päästä kieli- ja kotoutumiskoulutukseen. Tämän ohjelman myötä kehitettävän niin sanotun kotoutumistakuun mukaan odotusaika koulutukseen voi olla korkeintaan kaksi kuukautta.

Oikea-aikaisuuden lisäksi kotoutumistakuulla varmistetaan kotoutumiskoulutuksen laatu.

Kotoutumiskoulutuksen sisältöjen ja laadun kehittäminen vaatii yhteistyötä kaikilta eri toimijoilta. Myös kotoutumiskoulutuksen järjestäjien ja kouluttajien osaamista täytyy kehittää. Kotoutumiskoulutuksen opettajilta vaaditaan pedagogista pätevyyttä ja suomen kielen opettajilta suomi toisena kielenä opintoja. Maahanmuuttoon liittyvän täydennyskoulutuksen avulla opetuksen laatua voitaisiin parantaa. Tällä hetkellä koulutusten sisältö ja opettajien osaaminen vaihtelevat kunnittain.

Kotoutumiskoulutuksen sisältöjen kehittämistä työelämälähtöisempään suuntaan on pilotoitu kotoutumiskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen sisältöjä yhdistävällä mallilla vuodesta 2014 lähtien. Kehittämistä jatketaan ja selvitetään kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuuteen lisäämistä perinteisiä toimintamalleja kehittämällä.

Toimenpideaiho: Uudistetaan kotoutumiskoulutuksen kokonaisuutta

Kotoutumiskoulutuksen kokonaisuus ja sen uudistamistarpeet tulee arvioida. Tavoitteena on uudistaa eri ryhmille tarjottavan kotoutumiskoulutuksen järjestämistä ja rahoitusmalleja, jotta koulutus olisi määrällisesti riittävää ja laadullisesti hyvää. Työ nivotaan Kotona Suomessa –pilottihankkeissa kehitettävään työhön sekä luku- ja kirjoitustaidotomien koulutusta koskeviin hankkeisiin.

4. TAVOITE (erityistavoite): Kotoutumisessa on siirrytty pysyvämpään rahoitukseen

Kotoutumisen alkuvaiheen palveluita ja kotoutumiskoulutusta on kehitetty viime vuosina useissa valtakunnallisissa hankkeissa, esim. ALPO- ja Osallisen Suomessa. Kansainvälistä suojelua saavien kuntiin osoittamista ja viranomaisten välistä yhteistyötä on kehitetty merkittävässä määrin Euroopan pakolaisrahastosta rahoitetuilla hankkeilla. Näiden lisäksi maahanmuuttajien kotoutumista on tuettu lukuisilla paikallisilla sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön hankkeilla.

Hankkeiden vaikuttavuus ja tulokset vaihtelevat merkittävästi, eikä esimerkiksi alkuvaiheen palveluista, kotoutumiskoulutuksesta sekä poluita jatkokoulutukseen tai työelämään ole onnistuttu luomaan yksilöllistä, joustavaa ja monimuotoista jatkumoa (Sisäministeriö & TEM 2015).

Toimenpideaiho: Kunnille osoitetaan riittävät resurssit valtion tulo- ja menoarviossa maahanmuuttajien kotouttamiseen ja peruspalvelujen räätälöintiin

Maaliskuussa 2014 aloitti toimintansa työ- ja elinkeinoministeriössä toimiva Kotouttamisen osaamiskeskus, jonka tehtävänä on tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumistyön osaamista kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Osaamiskeskus arvioi ja seuraa kotoutumista tukevien toimenpiteiden vaikuttavuutta selvitys- ja tutkimustoiminnalla. Lisäksi osaamiskeskus välittää tietoa kehittämistarpeista, hyvistä käytänteistä ja kotoutumista tukevan työn kannalta merkittävistä tutkimustuloksista.

Osaamiskeskuksen perustaminen on hyvä, muttei yksistään riittävä parannus

kotouttamistyön edistämiseksi. Kunnat kantavat suuren vastuun maahanmuuttajien kotouttamisesta ja tarvitsevat lisäresursseja ja pysyvää rahoitusta peruspalveluiden ja erityisten kotouttamispalveluiden kehittämiseen sekä pakolaisten vastaanottamiseen. Suurimmat menoerät kunnissa kohdistuvat sosiaali- ja terveystoimeen sekä opetus- ja kulttuuritoimeen. Valtion on huolehdittava, että valtionosuusjärjestelmässä huomioidaan jatkossakin maahanmuuton aiheuttamat kustannukset valtionosuuksia lisäävänä tekijänä.

Valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla eri puolilla maata on olosuhteista, palvelutarpeesta ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvittää lakisääteisistä tehtävistään ja velvoitteistaan kohtuullisella vero- ja maksutasolla. Vuoden 2015 alusta alkaen kunnan vieraskielisten asukkaiden kokonaismäärä lisää kunnalle myönnettävää peruspalvelujen valtionosuutta.

Peruspalvelujen resursoinnin lisäksi Uudenmaan kunnat toivovat valtiolta parempaa tukea siihen, että myönteisen oleskeluluvan saanut turvapaikanhakija tai pakolainen voi siirtyä hallitusti kuntiin. Nykyisin myönteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden itsenäinen ja omaehtoinen muutto on mm. hidastanut kotoutumisen käynnistymistä ja lisännyt asunnottomuutta erityisesti pääkaupunkiseudulla (Kuntaliitto 2013). Kuntien päättäjien on saatava riittävästi ajantasaista tietoa maahanmuutosta ja sen vaikutuksista. On myös tärkeää, että kunnilla on riittävät voimavarat humanitaarisin perustein tulleiden maahanmuuttajien kotouttamiseen.

Viime vuosina valtion kunnille pakolaisten vastaanotosta maksamia korvauksia on täydennetty Euroopan pakolaisrahaston rahoittamalla Sylvia-hankkeen taloudellisella tuella. Jatkossa tavoitteena on korvausjärjestelmän yksinkertaistaminen ja kotoutumislain mukaisten korvausten tason nostaminen kustannustasoa vastaavalle tasolle.

Suomen kiintiöpakolaispolitiikan kannalta kuntien mahdollisuus viivytyksettömään pakolaisten vastaanottoon mahdollistaa jatkossa parhaat kaksisuuntaisen kotoutumisen edellytykset. Nopea vastaanotto erityisesti hätätapausten osalta on välttämätöntä ja vaatii usein kuntien palveluiden räätälöintiä tilanteen mukaisella tavalla.

2. KUNNAT PALVELEVAT

Maahanmuuttajan asettuminen kuntalaiseksi on kotoutumisen tärkeä perusta. Kotoutumislain mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Kuva: Kotouttamisohjelmat Uudellamaalla (Uudenmaan ELY-keskus 23.4.2015)

Kunta	Koto-ohjelma Kyllä / Ei	Hyväksytty kunnan- valtuustossa
Askola	E	-
Espoo	K	04/2014
Hanko	K	11/2012
Helsinki	K	06/2014
Hyvinkää	K	11/2013
Inkoo	K	vanhentunut / ei tietoa
Järvenpää	K	06/2014
Karkkila	K	vanhentunut / ei tietoa
Kauniainen	K	11/2013
Kerava	K	2013
Kirkkonummi	K	02/2014
Lapinjärvi	K	12/2013
Lohja	K	05/2013
Loviisa	K	12/2013
Myrskylä	E	-
Mäntsälä	K	vanhentunut / ei tietoa
Nurmijärvi	K	05/2014
Pornainen	E	-
Porvoo	K	5/2012
Pukkila	K	vanhentunut / ei tietoa
Raasepori	K	11/2012
Sipoo	K	12/2013
Siuntio	E	-
Tuusula	K	vanhentunut / ei tietoa
Vantaa	K	05/2014
Vihti	K	vanhentunut / ei tietoa

Uudenmaan kunnista valtaosalla (16/26) on voimassaoleva kotouttamisohjelma, jonka tarkoitus on toimia eräänlaisena työkalupakkina kooten yhteen maahanmuuttajan kotoutumista edistävät palvelut kunnan eri hallintokunnissa.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Ehjiä kotouttamispolkuja pyritään edistämään perus- ja alkuvaiheen palveluilla sekä erityisillä kotouttamispalveluilla.

5. TAVOITE: Peruspalveluja on kehitetty niin, että ne ottavat nykyistä paremmin huomioon muuttuvan väestön yksilölliset tarpeet ja koko perheen tilanteen.

Kuntien pääasiallisena tehtävänä on tukea asukkaiden arkea palvelujen avulla. Tärkeää on, että kunnalliset peruspalvelut ja jatkuvasti yleistyvät sähköiset palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Erityisesti varhaiskasvatus, koulutus sekä sosiaali- ja terveyspalvelut ovat avainasemassa maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa.

Uudellamaalla palvelujen saatavuus ja soveltuvuus vieraskielisen väestön tarpeisiin vaihtelee suuresti kunnittain. Esimerkiksi tulkkeja on kohutuullisen hyvin käytettävissä pääkaupunkiseudulla, mutta sen ulkopuolella tulkkauksen puute voi heikentää merkittävästi palvelujen vaikuttavuutta. Palvelujen kehittämisessä on huomioitava myös ryhmien erilaiset valmiudet käyttää niitä.

Toimenpideaiho: Edistetään kaksisuuntaista kotoutumista peruspalveluissa

Nykyisiä peruspalveluja ja sähköisiä palveluja tulee kehittää koko maakunnassa niin, että ne ottavat paremmin huomioon muuttuvan väestön yksilölliset tarpeet ja koko perheen tilanteen. Perhelähtöisen ajattelun kautta voidaan ehkäistä eritahtista kotoutumista ja saavuttaa paremmin nekin muuttajat, jotka jäävät muuten helposti palveluiden ulkopuolelle. Heitä ovat esimerkiksi

kotiäidit ja opiskelijat.

Peruspalveluiden kehittämisessä merkittävässä roolissa on kunnan henkilöstön koulutus ja perehtyneisyys maahanmuuttaja-asioihin. Oleellista on tunnistaa maahanmuuttajien palvelutarpeet ja tarvittaessa osata ohjata heidät muihin palveluihin. Tarpeen mukaan toimenpiteitä tulee kohdistaa sellaisille alueille, joissa eriarvoistumisen ja syrjäytymisen riskit kasvavat. (Sisäministeriö & TEM 2015.) Kotouttamisen osaamiskeskus pyrkii osaltaan tukemaan kuntien työtä jakamalla kotouttamiseen liittyvää tietoa, tekemällä selvityksiä ja verkottamalla eri alojen asiantuntijoita.

Heikko kielitaito ja suomalaisen palvelujärjestelmän moniportaisuus ja pirstaleisuus saattavat vaikeuttaa maahanmuuttajien hakeutumista palvelujen pariin. Huomiota tulisikin kiinnittää erityisesti omakielisen ohjauksen ja neuvonnan vahvistamiseen ja sekä positiiviseen erityiskohteluun.

Case Monikulttuurisuusasiantuntija Helsingin kaupungin suun terveydenhuollossa

Kansainvälisten tutkimusten mukaan erityisesti äidin maahanmuuttajatausta lisää lapsen riskiä sairastua suusairauksiin. Edistääkseen maahanmuuttajien terveyttä ja vähentääkseen korjaavan hoidon tarvetta Helsingin kaupungin suun terveydenhuollossa työskentelee monikulttuurisuuteen perehtynyt asiantuntija.

Monikulttuurisuusasiantuntijan tehtävänä on kertoa maahanmuuttajille, miten Helsingin kaupungin hammashoittoon pääsee ja miksi on tärkeää käydä tarkastuksen kautta kokonaisuhoitossa. Lisäksi hän opastaa, miten voi pitää oma ja perheen suut terveinä. Parhaimmillaan neuvot ja vinkit välittyvät yksilöiltä koko yhteisölle. Kohdeyryhmänä on erityisesti vasta maahan tulleet, sillä opastuksen avulla voidaan vaikuttaa erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa syntyviin rutiineihin.

Asiantuntija tapaa ja tiedottaa aikuisia maahanmuuttajia pääasiassa kotoutumiskoulutuksen suomen kielen opintojen sekä vasta maahan tulleiden alkuinfoissa. Maahanmuuttajataustaisille valmistavien luokkien oppilaille järjestetään suun terveystarkastuksia ja terveydenedistämistunteja. Opastuksen yhteydessä osallistujat saavat aiheesta tehdyt selkokieliset materiaalit ja kaksikieliset yleisohjeet. Lisätietoja asiantuntijalta voi kysyä

Whatsapp-älypuhelinsovelluksen avulla.

Maahanmuuttajien tiedottamisen lisäksi monikulttuurisuusasiantuntija levittää tietoa kaupungin eri yksiköille ja muille toimijoille siitä, millaisia asioita pitää ottaa huomioon hoidettaessa maahanmuuttajataustaisia potilaita. Vuosien 2013–2014 aikana asiantuntija tapasi 3000 maahanmuuttajaa, järjesti 160 koulutusta ja muuta tilaisuutta sekä teki yhteistyötä mm. hammashoitaja- ja suuhygienistiopiskelijoiden, Sydänliiton, HIV-tukikeskuksen, Inkerikeskuksen, Diakonissalaitoksen ja kymmenien muiden järjestöjen kanssa.

Monikulttuurisuusasiantuntijan työ suun terveydenhuollossa on ainutlaatuista ja kiitettyä. Jatkossa tavoitteena on saavuttaa paremmin erityisessä syrjäytymisvaarassa olevat maahanmuuttajat. Lisäksi asiantuntijan opastusta ja koulutusta pyritään kehittämään entistä toiminnallisemmaksi ja osallistavammiksi esimerkiksi pelien avulla.

6. TAVOITE: Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten polut koulutukseen ja työelämään ovat vahvistuneet.

Suomen maahanmuuttajaväestö on nuorta. Uudellamaalla perusopetuksen oppilaista 7 % oli vieraskielisiä vuonna 2009. Vieraskielisten osuus lukiolaisista oli 4,5 % ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 7,8 %. (Teräs & Kilpi-Jakonen 2013.) Määrät kasvavat vuosi vuodelta ja edellyttävät koulujärjestelmältä monikulttuurisuuden nykyistä parempaa huomioimista.

Viimeaikaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että maahanmuuttajat ja heidän lapsensa arvostavat suuresti koulutusta, mutta heidän koulusuoriutumisenensa on keskimäärin huonompaa kuin kanta-väestön. Lapsilla ja nuorilla on myös hyvinvointiin liittyviä haasteita ja he kokevat kiusaamista useammin kuin muut. (Sisäministeriö & TEM 2015.) Lisäksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahan tulleiden nuorten on vaikeaa ellei lähes mahdotonta löytää sopivaa koulutusta.

Maahanmuuttajanuorten riski kuulua työvoiman ulkopuolisten ryhmään on moninkertainen verrattuna kantaväestöön. Ehjät kotoutumis- ja koulutuspolut sekä Suomen kielen taito tukevat työllistymistä ja estävät syrjäytymistä.

Maahanmuuttajille suunnattua valmistavaa opetusta ja koulutusta sekä oman äidinkielen ja

suomen kielen opetusta tarjotaan kaikissa Uudenmaan suurimmissa kunnissa. Lisäksi esimerkiksi Helsingissä heikoilla valmiuksilla olevat maahanmuuttajataustaiset nuoret voivat opiskella suomen kieltä sekä siihen yhdistettynä suorittaa ammatillisen koulutuksen sisältöjä ja korttikoulutuksia. Koulutus on osa Stadin ammattiopiston avoimia opintoja.

Maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret ovat heterogeeninen ryhmä, eikä yksi koulutuspolku sovi kaikille. Etnisesti tasa-arvoisen yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille on annettava erityistä tukea.

Toimenpideaiho: Parannetaan oppilahuollon palveluja

Maahanmuuttajaoppilaat ja -opiskelijat, kuten myös suomalaisetkin oppilaat ja opiskelijat, tarvitsevat tukea koulunkäyntiin ja opiskeluun sekä muuhun elämään liittyvissä asioissa. Oppilas- ja opiskelijahuollon tehtävänä on tukea nuoria ja tehdä yhteistyötä koulun ja kodin välillä. Oleellista on oikea-aikainen ja riittävä tuki nuorille sekä

erikielisten perheiden mukaan ottaminen ja tiedon välittäminen suomalaisesta koulujärjestelmästä.

Case Oppilaiden koulunkäynnin edellytysten parantaminen Porvoon KOTA-projektissa

Porvoon kaupunki on saanut valtiolta vuodesta 2013 lähtien erityisavustusta koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Toimenpiteillä tavoitellaan oppilaiden koulunkäynnin edellytysten parantamista alueilla, joilla on sosioekonomista huono-osaisuutta, esimerkiksi työttömyyttä, köyhyyttä ja paljon maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Avustuksen piiriin kuuluu Porvoossa kahdeksan koulua.

Erityisavustuksella Porvoo on käynnistänyt KOTA-projektin. Projektin tavoitteena on panostaa ennaltaehkäisevään työhön ja tukitoimiin, joilla voidaan edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja koulutuksen laatua, sekä luoda paremmat edellytykset koulunkäynnille ja siten koulussa menestymiseen. KOTA-projektissa työskentelee viisi koulunkäynnin ohjaajaa, kaksi school coachia sekä maahanmuuttajakoordinaattori ja kuraattori. Projektille on myönnetty rahoitusta vuoden 2016 loppuun.

Toimenpideaihiio: Tuetaan ilman työ- ja opiskelupaikkaa olevia nuoria

Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle sekä Keski-Uudellemaalle Järvenpäähän, Keravaan ja Tuusulaan perustetaan vuoden 2015 aikana Ohjaamo, joka tarjoaa nuorille kattavia ja helposti saavutettavia neuvontapalveluita saman katon alla. Ohjaamon kautta ilman työ- ja opiskelupaikkaa oleva nuori saa vahvaa, yksilöllistä tukea sekä koulutus-, työllistymis- ja kuntoutuspalveluita yhden toimipisteen kautta. Sähköiset palvelut yhdistetään Ohjaamoon esimerkiksi siten, että sinne voi olla yhteydessä Skypen kautta.

Ohjaamon lähtökohtana on monipuolinen yhteistyö kaupunkien sisällä ja niiden välillä. Sitä tukee kehittäillä oleva valtakunnallinen ohjauspalvelu verkossa. Eri puolille Suomea suunniteltujen Ohjaamojen valtakunnallinen kehitystyö hoidetaan Kohtaamo-hankkeessa. Ohjaamon kehittämisestä vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö sekä Keski-Suomen ELY-keskus yhdessä muiden valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Ohjaamo-hanke on yksi hallitusohjelman kärkihankkeista.

7. TAVOITE: Kunnalliset työnantajat näyttävät esimerkkiä ulkomaalaisen työvoiman palkkaamisessa ja monimuotoisessa johtamisessa.

Työelämän monimuotoisuus on noussut viime vuosina keskusteluun myös Suomessa. Hyödyntämällä ihmisten erilaisia taustoja, osaamista ja ominaisuuksia voidaan rakentaa entistä innovatiivisempi, tuottavampi ja vastuullisempi työyhteisö. Se edellyttää monimuotoisuuden johtamista ja auttaa työmarkkinoilla tapahtuvan etnisen ja vähemmistöihin kohdistuvan syrjinnän ehkäisyssä.

Maahanmuuttajaväestön keskittyessä Uudellemaalle luontevaa on, että alueen yritykset ja organisaatiot ovat muuta Suomea monikulttuurisempia. Silti vieraskielisten ja ulkomaalaisten työntekijöiden osuus on vain murto-osa kaikesta alueen työvoimasta. Kuntien ja alueiden elinvoimaisuus edellyttää, että maahan tulleiden henkilöiden osaaminen saadaan entistä paremmin käyttöön.

Toimenpideaihiio: Kehitetään ja levitetään maahanmuuttajien työllistämistä tukevia rekrytointi- ja perehdyttämismalleja

Asiakaslähtöisyyden varmistamiseksi monet Uudenmaan kunnat ovat kehittäneet henkilöstöpolitiikkaansa niin, että tavoitteena on rekrytoida maahanmuuttajia heidän väestöosuuttaan vastaavaksi osaksi kunnan henkilöstöä. Samaa periaatetta suositellaan myös valtionhallintoon ja esimerkiksi Poliisiin. Laajemmän kulttuuriosuamisen ja kielitaidon myötä palvelujen ja esimerkiksi oppilaitoksissa opetuksen laatu paranee. Palvelujen kautta voidaan myös tukea yhä suurempaa ja erilaistuvaa maahanmuuttajaväestöä.

Case Espoon rekrytointimalli

Espoossa on kehitetty maahanmuuttajien työllistämistä tukeva rekrytointimalli. Mallin avulla kaupunki pyrkii siihen, että vieraskielisten työntekijöiden osuus kaupungin henkilöstöstä lähenisi vieraskielisten osuutta espoolaisista. Lisäksi tavoitteena on lisätä vieraskielisten työntekijöiden määrää erilaisissa kaupungin yksiköissä sekä esimies- ja asiantuntijatehtävissä.

Malliin osallistuvat ovat TE-toimiston vieraskielisiä työttömiä työnhakijoita. Vuoden 2014 lopussa vieraskielisten osuus kaikista kaupunkilaisista on 13,3 % ja vieraskielisten työntekijöiden osuus koko henkilöstöstä on 5,6 %. Malliin osallistuneista maahanmuuttajista noin 80 % ei ole palannut TE-toimiston asiakkaaksi siihen osallistuttuaan.

Case Vantaan perehdyttämismalli

Vantaalla rekrytointivaikeuksista kärsineet vanhus- ja vammaispalvelut ovat kehittäneet maahanmuuttajataustaiset huomioivan perehdyttämismallin sekä hyviä suomen kielen testaamisen malleja. Mallit on koettu toimiviksi, mutta silti on vielä pitkä matka siihen, että moninaisuus olisi työyhteisöjen arkea. Erilaisuutta kohtaan syntyviä ennakkoluuloja pyritään Vantaalla vähentämään esimerkiksi esimiesten käytössä olevalla Avaimia monimuotoisuuden johtamiseen -korttisarjalla, joka sisältää käytännön vinkkejä aina rekrytointista siihen, kuinka puuttua syrjintään.

3. HYVÄT ETNISET SUHTEET JA KANSALAISYHTEISKUNNAN TOIMINTA-EDELLYTYSTEN PARANTAMINEN

Kaksisuuntaisen kotoutumisen kivijalkana ovat hyvät etniset suhteet. Valtioneuvoston asettaman etnisten suhteiden neuvottelukunnan ja sen alueellisten neuvottelukuntien tehtävänä on edistää etnisiä suhteita eli erilaisten väestöryhmien keskinäistä vuorovaikutusta Suomessa. Kotoutumislain mukaan myös kunnan kotouttamisohjelmaan tulee sisältyä toimenpiteitä etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseksi ja syrjinnän ehkäisemiseksi.

Sisäministeriön Good Relations -hankkeessa määriteltiin, mitä hyvillä etnisillä suhteilla tarkoitetaan. Hankkeessa luotiin aiheeseen liittyen useita käytännönläheisiä oppaita, joita voi hyödyntää erityisesti paikallistasolla. Lisäksi hankkeessa pohdittiin, millä tavalla Iso-Britanniassa kehitettyjä hyviä etnisiä suhteita mittaavia osa-alueita voitaisiin hyödyntää, kun halutaan mitata hyvien etnisten suhteiden tilaa Suomen kontekstissa.

Hyvien etnisten suhteiden osa-alueiksi on määritelty asenteet, henkilökohtainen turvallisuus, vuorovaikutus, osallistuminen ja vaikuttaminen. Osa-alueiden toteutumista tukee vahvasti kansalaisyhteiskunta, jonka toimintaedellytyksiä käsissä oleva tavoiteohjelma pyrkii parantamaan.

8. TAVOITE: Kansalaisyhteiskuntaa hyödynnetään paremmin kotouttamisessa

Kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan yleisimmin kaikkea vapaaehtoisesti järjestäytyntä inhimillistä ja voittoa tavoittelematonta toimintaa, joka ei kuulu julkiseen sektoriin eli valtiolle tai kunnille. Kansalaisyhteiskunta käsittää niin sanottuun kolmanteen sektoriin kuuluvia toimintoja ja toimijoita kuten kansalaisjärjestöjä, yhdistyksiä, urheiluseuroja ja uskonnollisia yhteisöjä.

Kansalaisjärjestöt, yhdistykset ja uskonnolliset

yhteisöt tekevät merkittävää kotouttamistyötä ja täydentävät julkisen sektorin palveluja. Tarjolla on esimerkiksi vapaa-ajan toimintaa, neuvontaa ja ohjausta. Lisäksi ne tukevat oman kielen ja kulttuurin säilymistä, toimivat tärkeänä linkkinä eri kulttuurien välillä sekä integroivat muuttajia uuteen kotimaahan. Erityisen tärkeänä tekijänä kotoutumiselle voidaan pitää sosiaalisia kontakteja, joita järjestökenttä luo maahanmuuttajalle.

Maahanmuuttajien itse perustamien kansalaisjärjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen toiminta on Suomessa ja erityisesti Uudellamaalla vilkasta. Esimerkiksi lähes kaikkien maahanmuuttaja-taustaisten ryhmien yhdistyksistä yli puolet toimii pääkaupunkiseudulla (Pyykkönen & Martikainen 2013).

Toimenpideaihe: Vahvistetaan toimijoiden välistä yhteistyötä ja kolmannen sektorin roolia kotouttamisessa

Toimiva kotoutuminen edellyttää monialaista yhteistyötä. Maahanmuuton lisääntyessä ja julkisen sektorin resurssien pienentyessä oleellista on, että maahanmuuttotyötä tekevien tahojen työnjako selkiytyy ja yhteistyö tehostuu. Lähitulevaisuudessa on erityisesti panostettava kolmannen sektorin kanssa tehtävään maahanmuuttajien kotoutumista edistävään yhteistyöhön. Hyviä käytäntöjä ja pitkät perinteet tästä on esimerkiksi Alankomaissa ja Iso-Britanniassa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on vuoden 2015 aikana laatimassa järjestöstrategiaa viranomaisten ja kolmannen sektorin välisen yhteistyön tiivistämiseksi. Uudenmaan kunnat sitoutuvat tavoiteohjelman kautta hyödyntämään yhä paremmin järjestöjen ja yhdistysten osaamista kotouttamisessa. Kunnat toimivat järjestöjen kumppaneina

mm. kehittämishankkeissa ja tukevat niiden rahoituksen hankintaa. Kunnat antavat myös suoraa rahallista tukea järjestöille ja yhdistyksille.

Toimenpideaiho: Lisätään dialogia uskonnollisten yhteisöjen kanssa

Maahanmuuton myötä Suomen uskonnollinen monimuotoisuus on lisääntynyt. Etenkin muslimeja on aiempaa enemmän ja myös kristilliset kirkot ovat vahvistaneet asemiaan. Vuonna 2009 arvioitiin, että kaksi kolmasosaa kaikista Suomessa asuvista maahanmuuttajista oli kristittyjä. Uskonnolliset yhteisöt muun muassa vaalivat uskonnollista, etnistä ja kulttuurista perintöä, neuvovat vasta saapuneita uudessa maassa elämiseen liittyvissä asioissa ja tarjoavat yksilöille sosiaalisia kontakteja. (Pyykkönen & Martikainen 2013.)

Monelle maahanmuuttajalle uskonnollinen yhteisö on hyvin tärkeä. Uskonnollisten yhteisöjen kautta viranomaiset voivat halutessaan tavoittaa myös niitä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, jotka eivät ole viranomaistoimenpiteiden piirissä.

Jossain tapauksissa omaan kulttuuriin tai uskontoon keskittyvät yhdistykset saattavat eristää ryhmiä tai niiden jäseniä suomalaisesta yhteiskunnasta (Pyykkönen & Martikainen 2013). Eristäytymisen lisäksi uskonnollisten ääriliikkeiden voimistuminen ja nuorten radikalisoituminen on noussut keskusteluun. Näiden ehkäisemiseksi Uudellamaalla kehitetään keinoja eri uskontojen ja yhteiskunnan sektoreiden välisen vuoropuhelun lisäämiseksi.

Case alue-ETNO

Sisäministeriö asetti vuonna 2014 alue-ETNOjen tärkeimmäksi painopisteeksi uskonnollisten yhteisöjen tekemän kotoutumista edistävän toiminnan esilletuomisen erityisesti viranomaisille. Uudellamaalla teetettiin aiheesta selvitys, jossa on kuvattu paikkakunnittain kyselyyn vastanneiden uskonnollisten yhteisöjen tarjoamia viranomaisien kotoutumispalveluja täydentäviä toimintoja. Tietopaketti on jaettu Uudenmaan TE-toimiston toimipisteisiin sekä kuntiin, jotta viranomaiset voisivat ohjata asiakkaitaan em. toimintojen piiriin.

Case Uskonnollinen dialogi Vantaalla

Vantaan seurakuntien kirkkoherrat ja imaamit ovat tavanneet toisiaan säännöllisesti vuodesta 2008 alkaen. Tapaamisten tarkoituksena on ollut rakentaa ystävyden siltoja muslimien ja kristittyjen välille. Käytännön yhteistyötä on tehty vuosien varrella mm. erilaisten tilaisuuksien järjestämiseksi. Tilaisuuksissa muslimit ja kristityt ovat saaneet tietoa toistensa uskonnosta.

Yhteydenpito on osoittanut, että muslimeilla ja kristityillä on enemmän yhteistä kuin yleensä ajatellaan. Molemmat osapuolet haluavat elää rauhassa hyvää arkea ja sekä harjoittaa omaa uskontoaan vapaasti. Huoli perheiden, lasten ja nuorten hyvinvoinnista on yhteistä.

Kaikille avoimia muslimien ja kristittyjen naisten keskusteluryhmiä kokoontui Koivukylän alueella runsaan vuoden ajan kevästä 2013 syksyyn 2014. Mukana oli eri-ikäisiä maahanmuuttajataustaisia ja kantaväestöön kuuluvia naisia. Vaikeaselkoista uskontodialogi-termiä vältettiin ja sen sijaan puhuttiin jokapäiväisestä arjen uskosta naisten elämässä. Tästä jokaisella oli omakohtaisia kokemuksia.

Naiset valitsivat itse keskusteluteemat. Niitä olivat muun muassa lasten kasvatusta, naisten asema, juhlat ja pukeutuminen. Huomattiin, että ennakkoluuloja ja tietämättömyyttä oli niin kristityillä kuin muslimeilla. Ryhmän ansiosta muslimien ja kristittyjen välinen vuorovaikutus lisääntyi ja ennakkoluulot vähenivät. Ryhmän koollekutsujina olivat Vantaan seurakunnat ja kaupunki sekä Itä-Vantaan somalikulttuuriyhdistys ry.

Case tataariyhteisö Järvenpäässä

Suomessa tataarit ovat muodostaneet etnisen vähemmistön jo 1800-luvulta lähtien. Suurin muuttoliike osui vuosien 1870 ja 1920 välille, jolloin tataarikauppiaita ja -sotilaita asettui Viipurin seudulle.

Kun Karjalan Kannas sotien seurauksena liitettiin Neuvostoliittoon, muutti tataariväestö muiden suomalaisten tavoin Kanta-Suomeen. Pääosa tataareista asettui Helsingin seudulle ja osa muutti muun muassa Turkuun, Tampereelle ja Järvenpäähän.

Järvenpäähän tulijat asettuivat Kinnariin ja alkoivat käydä nappi- ja kangaskauppaa. Osa toimi

maanviljejinä. Sotien jälkeen paikkakunnalle muutti vielä lisää tataariperheitä. Järvenpään tataarit rakennuttivat oman moskeijan 1940-luvulla. Rahat siihen kerättiin kaikilta Suomen tataareilta. Moskeijan omistaa Suomen islam-seurakunta.

Järvenpään moskeija on edelleen Suomen ainoa moskeija, jossa on minareetti. Moskeija on toiminut eri paikkakunnilla asuvia tataareita yhdistävänä paikkana. Aiemmin siellä järjestettiin säännöllisesti lasten kursseja, joissa opetettiin kieltä ja uskontoa. Nyt moskeija on ahkerassa käytössä oikeastaan vain Ramadanin eli paastokuukauden sekä kahden muun uskonnollisen juhlan aikana.

Sanotaan, että tataarien sulautuminen Suomeen on ollut kuin oppikirjasta. He ovat sopeutuneet ympäröivään kulttuuriin ja samalla omat satoja vuosia vanha kulttuuri elää edelleen heidän arjessa ja juhlassa. Ympäröivään kulttuuriin sopeutuminen on tapahtunut ennen kaikkea työn kautta.

9. TAVOITE: Maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutus on lisääntynyt ja rasismi, vihapuheet ja syrjintä ovat vähentyneet

Kotoutumispalvelut ja kielikoulutus tukevat asettautumista uuteen elinympäristöön, mutta varsinaisesti kotoutuminen tapahtuu kansalaisyhteiskunnan tasolla, arkipäivän tilanteissa ja niissä yhteisöissä, joissa maahanmuuttajat asuvat ja toimivat. Tällöin keskeisiksi nousevat arjen kohtaamiset ja sosiaaliset verkostot. Monikulttuurisuus esimerkiksi asuinalueilla on rikkaus, mutta aiheuttaa usein myös yhteenlöymäyksiä.

Kaksisuuntaisessa kotoutumisessa oleellista on kaikkien ihmisten kunnioitus sekä erilaisuuden hyväksyminen ja arvostaminen. Erityisesti Euroopassa 2000-luvulla voimistuneet vihapuheet ovat kohdistuneet maahanmuuttajiin ja etnisiin vähemmistöihin. Myös Suomessa rasististen puheiden taustalla on usein ollut pelko ja epäluulo, eivätkä niinkään tosiasiat (Kettunen & Egharevba 2014).

Eri väestöryhmien välinen vuorovaikutus luo edellytykset hyvälle etniselle suhteille. Ilman vuorovaikutusta negatiiviset asenteet ja stereotyyppit valtaavat alaa ja lisäävät syrjintää. Uudenmaan ja erityisesti pääkaupunkiseudun koulun lapsille

monikulttuurisuus on erottamaton osa arkielämää. Sen sijaan aikuisten ja nuorten välinen vuorovaikutus voi olla edelleen vähäistä.

Kotoutumislain mukaisesti maahanmuuttajien kotoutumisessa ei ole kyse vain kantaväestön kielen, kulttuurin ja tapojen oppimisesta vaan myös siitä, että tulijat voivat ylläpitää omaa kieltään, kulttuuriaan ja harjoittaa omaa uskontoaan. Virallisesti tätä tavoitetta edistetään tarjoamalla lapsille ja nuorille oman äidinkielen ja uskonnon opetusta kouluissa sekä jakamalla julkista tukea maahanmuuttajien ja uusien vähemmistöjen yhdistyksille (Saukkonen 2013.)

Julkisen sektorin toimenpiteet eivät yksin riitä varmistamaan yhteiskunnan monikulttuurisuutta. Tarvitaan lisäksi myönteistä ja suvaitsevaa asenneilmapiiriä, joka syntyy erilaisuuden kohtaamisesta ja hyväksymisestä. Esimerkiksi viime aikoina kantaväestön koventuneet asenteet venäjänkielisiä kohtaan ovat johtaneet siihen, että kouluikäisiä yhä useampi venäjänkielinen lapsi kieltäytyy puhumasta äidinkieltään (Silfver 2014). Positiivinen suhtautuminen omaan kieleen ja kulttuuriin vaatii siis myös aina ympäröivän yhteiskunnan tukea (Toivanen 2014).

Toimenpideaiho: Parannetaan asukkaiden toimivaa arkea

Tämä tavoiteohjelma haastaa Uudenmaan asukkaat pieniin tekoihin yhteisen hyvinvoinnin lisäämiseksi: tervehditään naapureita ja kerrotaan positiivisia tarinoita ja kokemuksia asumisesta ja elämästä monikulttuurisessa ympäristössä.

Liikunta- ja kulttuuripalvelut sekä vapaa sivistystoimi yhdistävät luontevasti erilaisia ihmisiä ja ovat olennainen osa suomalaista kansalaisyhteiskuntaa. Uudellamaalla huolehditaan siitä, että yhteenkuuluvuuden tunnetta lisääviä ja syrjäytymistä estäviä harrastuksia on laajasti tarjolla koko maakunnassa ja että ne ovat eri väestöryhmien tiedossa ja saavutettavissa.

Asuinalueilla eri kulttuurien kohtaamista ja sosiaalisen eheyden rakentamista on edistetty esimerkiksi luomalla kohtaamispaikkoja ja kulttuurikahviloita, järjestämällä erilaisia yleisötapahtumia sekä tukemalla asukas-, ystävä- ja mentoriperhetoimintaa. Myös asumisneuvonta ja naapuruussovittelu ovat lisänneet asuinalueiden viihtyisyyttä ja hyvinvointia.

Case Bändipaja

Pop & Jazz Konservatorio järjestää Itä-Helsingissä lapsille bändipajatoimintaa yhdeksässä peruskoulussa yhteistyössä opetusviraston ja kulttuurikeskuksen kanssa. Toimintaan osallistuvista lapsista noin puolella on maahanmuuttajatausta. Bändipajatoiminnan tavoitteena on innostaa lapsia musiikkiharrastuksen pariin niin kutsutun matalan kynnyksen periaatteella. Opetus tapahtuu iltapäivisin koulujen musiikkiluokissa kunkin koulun omille oppilaille. Suunnitteilla on muun muassa musiikkiteknologian opetusta sekä afrikkalaistaustaisille nuorille rap-paja.

Case Naapuruussovittelun keskus

Suomen Pakolaisapu perusti Raha-automaattiyhdistyksen kohdennetun toiminta-avustuksen turvin vuoden 2015 alussa Naapuruussovittelun keskuksen. Keskus ennaltaehkäisee ja sovittelee asumiseen ja naapuruuteen liittyviä konflikteja pääkaupunkiseudulla, Turun seudulla ja Pirkanmaalla. Lisäksi keskus antaa valtakunnallisesti

maksutonta konsultointia isännöitsijöille, asuminenuevoille ja muille asumiseen ja naapuruuteen liittyvään konfliktinratkaisuun.

Naapuruussovittelun avulla puututaan häiriöihin, hankalaksi koettuihin tilanteisiin ja ristiriitoihin. Tällaisia ovat esimerkiksi häiritsevä käyttäytyminen ja yhteisten tilojen käyttö, kahden tai useamman naapurin väliset konfliktit, asukastiemikuntien yhteistyön ongelmat, kiinteistöyhtiön ja asukkaiden välinen epäluottamus sekä etniset- ja kulttuurikonfliktit.

Keskuksen asukastyöhön kuuluvat koulutukset ja osallistavat työmenetelmät, joilla edistetään dialogia, hyviä naapuruussuhteita sekä asumisen turvallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Tämä on tärkeää esimerkiksi silloin, kun paikkakunnille muuttaa uusia ihmisiä ulkomailta tai kun muutoin halutaan edistää hyviä suhteita ihmisten ja väestöryhmien välillä.

Naapuruussovittelun taustalla on vuosina 2006–2013 RAY:n rahoittama KOTILO-projekti, jonka tehtävänä oli parantaa monikulttuuristen asuinalueiden asumisviihtyvyyttä.

10. TAVOITE: Maahanmuuttajien osallisuus on lisääntynyt ja he ovat aktiivisia yhteiskunnan toimijoita

Tavoiteohjelmaan kirjatut toimenpideaihiot pyrkivät siihen, että tulevaisuudessa Suomeen muualta tulleet ovat yhä aktiivisempia toimijoita ja osallistuvat maamme kehittämiseen sen sijaan, että heidät nähdään vain palvelujen ja toimenpiteiden kohteina.

Toimivan ja merkityksellisen arjen kannalta oleellista on mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä omia valintoja sekä kokea olevansa osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. Jos maahanmuuttaja tuntee itsensä tervetulleeksi asuinpaikassaan, häneen suhtaudutaan siellä myönteisesti ja hän kokee olonsa turvallisesti sekä on paljon vuorovaikutuksessa muiden kanssa, hän osallistuu todennäköisemmin yhteisölliseen toimintaan ja tapahtumiin (Sisäministeriö & TEM 2015.)

Toimenpideaihio: Edistetään maahanmuuttajien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia

Maahanmuuttajaväestön kasvaessa oleellista on, että monikulttuurisuuden ääni tulee entistä paremmin esiin yhteiskunnan eri osa-alueilla. Maahanmuuttajien osallisuutta arvioidaan usein äänestysaktiivisuudella sekä osallistumisella poliittiseen päätöksentekoon ja järjestötoimintaan.

Perinteisesti maahanmuuttajien äänestysaktiivisuus on ollut kantaväestöä matalampaa ja osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon heikompaa. Tilanteen voidaan nähdä pikku hiljaa paranevan. Suomi sai esimerkiksi ensimmäiset kaksi maahanmuuttajataustaista kansanedustajaa, kun Helsingin vaalipiirissä afganistanilaissyntyinen Nasima Razmyar (sd.) ja turkkilaissyntyinen Ozan Yanar (vihr.) valittiin eduskuntaan kevään 2015 vaaleissa.

Oikeusministeriön julkaiseman tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien äänestysaktiivisuuteen vaikuttavat kokemus poliittisesta osallistumisesta, sosioekonominen asema, ikä ja koulutus. Nämä asiat tulee huomioida myös kotouttamistoimenpiteitä suunniteltaessa. Esimerkiksi tieto koulutukseen osallistuvien lähtömaiden demokratian tasosta voisi olla hyödyllistä kotoutumiskoulutuksen vetäjille. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2015.)

Case neuvottelukunnat

Uudenmaan suurimpiin kuntiin on perustettu omat maahanmuuttajien yhteisiä asioita käsittelevät neuvottelukunnat. Niiden tehtävänä on esimerkiksi esitysten tekeminen maahanmuuttajia ja vähemmistöjä koskevien asioiden kehittämiseksi ja maahanmuuttajia ja heitä edustavien järjestöjen ja ryhmien kuuleminen.

Case Kaikkien vaalit

Kaikkien vaalit oli kevään 2015 eduskuntavaalien yhteydessä järjestettävä tapahtumasarja. Pääkoordinaattorina toimi Monihelin iCount -hanke, jonka tavoitteena on parantaa maahanmuuttajien, viranomaisten ja poliittisten puolueiden välistä vuoropuhelua, lisätä tietoa Suomen poliittisesta järjestelmästä ja vahvistaa maahanmuuttajien osallistumista yhteiskunnallisiin asioihin osana kotoutumisprosessia.

Yhdessä iCount -hankkeen, oikeusministeriön, alue-ETNOjen, kuntien ja paikallisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa suunniteltu sekä toteutettu vaalipaneeli nosti esiin yhteiskuntamme monimuotoistumisen ja kansainvälistymisen mukanaan tuomia haasteita. Lisäksi haluttiin herättää uusien suomalaisten mielenkiintoa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamiseen.

Uudellamaalla vaalipaneeleja järjestettiin Helsingissä, Espoossa, Vantaalla. Kokonaisuudessaan laadukkaasti sujuneet valmistelut ja hyvin onnistuneet tapahtumat kannustavat eri osapuolia yhteistyön tekemiseen sekä sen tiivistämiseen myös tulevaisuudessa.

11. TAVOITE: Alueen toimijat ovat hyödyntäneet laaja-alaisesti kansallisia ja kansainvälisiä rahoitusmahdollisuuksia kehittämishankkeissa

Tavoiteohjelman alkupuolella esitetään toive kotouttamistyön painopisteen siirtymisestä hankemaailmasta pysyvään rahoitukseen. Vaikka Euroopan unionin kansallinen hankerahoitus on ohjelmakausi toisensa jälkeen vähentynyt Uudellamaalla, ei eri lähteistä saatavaa hankerahoitusta voida sivuuttaa kotouttamisen kehittämistyössä.

Hankerahoitusta tarvitaan muun muassa uusien kansainvälisten hyvien käytäntöjen testaamiseen ja levittämiseen Suomessa. Erityisesti

Uudenmaan suurimmat kaupungit eivät saa kehittämistyöhönsä malleja kotimaasta, vaan niille kansainväliset käytännöt ja verkostot ovat erittäin tärkeitä.

Tavoiteohjelma kannustaa alueen toimijoita hyödyntämään erilaisia kotoutumisen edistämistä tukevia rahoituslähteitä, muun muassa vuonna 2015 käynnistyvää Kotona Suomessa -ohjelmaa sekä EU:n sisäasioiden rahaston alaista Turva- paikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa. Tietoa eri rahoituslähteistä saa esimerkiksi Uudenmaan liiton EU-palvelusta.

Toimenpideaiho: Tehdään yhteisiä pilotteja Kotona Suomessa -ohjelmaan

Kotona Suomessa on työ- ja elinkeinoministeriön alainen valtakunnallinen ESR-hanke, jota koordinoi Uudenmaan ELY-keskus. Hankkeessa maahanmuuttajien kotoutumispalveluita ja -prosesseja on tarkoitus kehittää niin, että ne olisivat maahanmuuttajan elämäntilanteesta riippumatta laadukkaita, tehokkaita ja helposti saavutettavia.

Hankekokonaisuus sisältää kaksi erillistä osiota, jotka tukevat toisiaan: Projektin Hyvä alku -osahankkeessa kehitetään mallia maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelukokonaisuudeksi pilottihankkeiden avulla. Hyvä polku -osiossa kehitetään alueellisten ja paikallisten kotouttamistyötä tekevien viranomaisten osaamista.

Hyvä alku -osahankkeessa tuotettavan kotoutumisen palvelukokonaisuuden tavoitteena on edistää kotoutumisprosessin nopeaa käynnistymistä, edistää asiakkaiden yksilöllisten palvelutarpeiden tunnistamista ja tukea heidän siirtymistään jatko palveluihin, koulutukseen sekä työelämään.

Osahankkeeseen haetaan vuoden 2015 aikana 5–7 alueellista pilottia. Piloteissa kehitettävien mallien tulee perustua mahdollisimman laajapohjaiseen verkostoon, mukaan lukien kunnat, TE-palvelut, kolmas sektori ja työnantajat. Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelma kannustaa Uudenmaan alueen toimijoita yhteisen pilotin suunnitteluun ja hakemiseen.

KÄSITTEET

Alueiden välinen eriytyminen eli segregatio: Kaupungin alueiden välille syntyvät erot. Erot voivat liittyä esimerkiksi asukkaiden tulo- ja varallisuustasoon, elämäntapoihin, koulutukseen, ikärakenteeseen tai etniseen taustaan.

Hyvät etniset suhteet: Eri väestöryhmien keskinäinen vuorovaikutus. Hyvien etnisten suhteiden avulla edistetään etnistä yhdenvertaisuutta.

Kotoutuminen: Maahanmuuttajan yksilöllinen kehitys tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen.

Kaksisuuntainen kotoutuminen: Jatkuva maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteinen kehitys. Kotoutuminen edellyttää sitoutumista kaikilta osapuolilta ja siihen osallistuvat maahanmuuttajat, kantaväestö, viranomaiset, kolmas sektori, oppilaitokset ja yritykset. Samalla, kun maahanmuuttaja kotoutuu, yhteiskunta muuttuu monikulttuurisemmaksi.

Kansainvälistä suojelua saava: Henkilö joka on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella.

Kansalaisyhteiskunta: Vapaaehtoisesti järjestäytyneet inhimillinen ja voittoa tavoittelematon toiminta, joka ei kuulu julkiseen sektoriin eli valtiolle tai kunnille. Kansalaisyhteiskunta käsittää niin sanottuun kolmanteen sektoriin kuuluvia toimintoja ja toimijoita kuten kansalaisjärjestöjä, yhdistyksiä, urheiluseuroja ja uskonnollisia yhteisöjä.

Kiintiöpakolainen: YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahanantulolupa Suomeen TA:ssa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Kolmas sektori: Yksityisen ja julkisen sektorin sekä perheiden väliin jäävä yhteiskunnallinen sektori, jonka toimijoita ovat muun muassa yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt. Toimijat eivät tavoittele voittoa.

Kotouttaminen: Viranomaisten järjestämät kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet, jotka määrittellään henkilökohtaisessa kotoutumissuunnitelmassa.

Kotouttamisohjelma: Kotoutumislain mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma. Se hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Kotouttamispolitiikka: Viranomaistoimet kotoutumisen edistämiseksi.

Kotoutumiskoulutus: Sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja

jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia. Järjestetään pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena koulutuksena. Omaehtoista opiskelua yleissivistävässä koulutuksessa voidaan myös sisällyttää kotoutumissuunnitelmaan, jolloin opiskelua voidaan tukea kotoutumistulla.

Kotoutumissuunnitelma: Yksilöllinen tai perheen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joilla tuetaan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kotoutumistakuu: Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelmassa lanseerattu käsite. Takuun myötä varmistetaan, että odotusaika kieli- ja kotoutumiskoulutuksiin on korkeintaan kaksi kuukautta. Lisäksi koulutus on oikea-aikaista ja laadukasta.

Maahanmuuttaja: Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Pakolainen: Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.

Peruspalvelut: Kaikki erityislainsäädäntöön perustuvat kuntien järjestämis- ja rahoitusvastuulla olevat palvelut, etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen lakisääteiset valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvat palvelut.

Toisen polven maahanmuuttaja: Suomeen muuttaneen henkilön täällä asuva jälkeläinen.

Turvapaikanhakija: Henkilö joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Henkilöllä ei ole vielä oleskelulupaa Suomessa.

Ulkomaalainen: Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Valtionosuusjärjestelmä: Tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja.

Vieraskielinen: Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Lähde (mukailen): TEM (2012).

LÄHTEET

Kainulainen, Sakari (2013). Segregaatio metropolialueella. http://www.2014.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20140328Segreg/Segregaatioselvitys_FINAL_07_01_2014.pdf

Kettunen, Pekka & Egbarevha, Stephen (2014). Maahanmuuton tulevaisuuden perspektit. Julkaisussa Futura 4/2014. Etnisten vähemmistöjen tulevaisuus. Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry.

Kotouttamisen osaamiskeskus (2015). Kokemus poliittisesta osallistumisesta lähtömaassa lisää maahanmuuttajien äänestysaktiivisuutta. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/info/uutiset/kokemus_poliittisesta_osallistumisesta_lahtomaassa_lisaa_maahanmuuttajien_aanestysaktiivisuutta.117936.news

Kuntaliitto (2013). Kuntaliiton näkemyksiä syyrialaiden pakolaisten vastaanottoon kunnissa. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/maahanmuutto/Documents/syyria%20nettiin%203%2010%202013.docx>

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010).

Pyykkönen, Miikka & Martikainen Tuomas (2013). Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä, Minna (toim.): Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus.

Saukkonen, Pasi (2013). Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Gaudeamus.

Silfver, Olga (2014). Suomen uuden tulevaisuuden tekijät. Julkaisussa Futura 4/2014. Etnisten vähemmistöjen tulevaisuus. Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry.

Sisäministeriö & TEM (2015). Maahanmuuton ja kotouttamisen suunta 2011–2014. Sisäministeriön julkaisu 2/2015.

TEM (2012). Valtion kotouttamisohjelma. Hallituksen painopisteet vuosille 2012–2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 27/2012.

TEMa (2013). Maahanmuuttajabarometri 2012. TEM raportteja 11/2013.

TEMb (2013). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. TEM raportteja 38/2013.

Teräs, Marianne & Kilpi-Jakonen, Elina (2013). Maahanmuuttajien lapset ja koulutus. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä, Minna (toim.): Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus.

Tilastokeskus (2015). StatFin-tilastotietokanta. <http://tilastokeskus.fi/tup/statfin/>

Toivanen, Reetta (2014). Vähemmistöjen oikeuksien toteutumisen haasteet Suomessa: katsaus saamelaiden ja romanien tulevaisuuteen. Julkaisussa Futura 4/2014. Etnisten vähemmistöjen tulevaisuus. Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry.

Uudenmaan liitto (2013). Uusimaa kansainvälistyy. Työllistyvätkö ulkomaalaiset? Uudenmaan liiton julkaisuja E 126 – 2013.

Vilkama, Katja (2011). Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksia 2011: 2. Helsingin kaupungin tietokeskus.

LIITTEET

Liite 1. Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelman valmisteluun osallistuneet toimijat

Päävastuun Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelman kirjoittamisesta kantoi Uudenmaan liitto tukena Uudenmaan maahanmuuttotyöryhmä. Maahanmuuttotyöryhmän jäsenet ovat:

Espoon, Hangon, Helsingin, Hyvinkään, Järvenpään, Kautiaisten, Karkkilan, Lohjan, Loviisan, Porvoon, Raaseporin ja Vantaan kaupungit sekä Kirkkonummen, Mäntsälän, Nurmijärven, Sipoon, Siuntion, Tuusulan ja Vihdin kunnat. Lisäksi työryhmään kuuluvat Uudenmaan ELY-keskus ja Suomen Kuntaliitto. Uudenmaan liitto koordinoi ryhmän työskentelyä. Ryhmä kokoontui ohjelmanteon yhteydessä 9 kertaa vuoden 2014 ja kevään 2015 aikana.

Virallinen aloitustilaisuus Kaksisuuntainen kotoutuminen -tavoiteohjelman laatimiselle pidettiin Finlandia-talossa 5.12.2014. Uudenmaan liitto kokosi Kotoutuminen ja monikulttuurisuus Uudellamaalla -tilaisuuteen alueen maahanmuuttotyötä tekevät toimijat. Tilaisuudessa kuultiin mielenkiintoisia alustuksia ja tunnistettiin alueen yhteisiä maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyviä haasteita ja toimenpiteitä. Tilaisuuden osallistujat edustivat seuraavia tahoja:

- Axxell Monikulttuurisuuskeskus
- Cupore
- Diak
- Diversa Consulting
- Espoon kaupunki
- Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Sisäministeriö
- Filoksenia ry
- Föreningen Luckan
- Helsingin kaupunki
- Helsingin poliisilaitos
- Helsingin seudun kauppakamari
- Hyria koulutus Oy

- Ihmisoikeusliitto
- Järjestöhautomo, Suomen Pakolaisapu
- Järvenpään kaupunki
- Keravan kaupunki
- Kirkkonummen kunta
- Lohjan kaupunki
- Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimisto
- Maahanmuuttovirasto
- Metropolia
- Monik ry
- Monika-Naiset liitto ry
- Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry
- Opettajien Ammattijärjestö OAJ
- Plan Suomi
- Porvoon kaupunki
- R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry
- Sipoon kunta
- Suomen Kuntaliitto
- Suomen Pakolaisapu
- Suomen Pakolaisapu / Järjestöhautomo
- Tuusulan kunta
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Uudenmaan ELY-keskus
- Uudenmaan liitto
- Uudenmaan Partiopiiri / Nurmijärven kunta
- Uudenmaan TE-toimisto
- Vamlas
- Vantaan Järjestörinki ry
- Vantaan kaupunki
- Vantaan monimaa RY
- Vantaan Nicehearts ry
- Väestöliitto
- YritysHelsinki

Lisäksi tavoiteohjelman teon yhteydessä Uudenmaan liitto tapasi ja haastatteli seuraavia toimijoita: Fibs ry, Helsingin aikuisopisto, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Hakunilan kansainvälinen yhdistys ja Suomen Punainen Risti.

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi